

รายงานการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชี

A Study of Effective Factors of Audit Fee.

ชิดชนก มากเชื้อ

Chidchanok Makchuea

บุษบรรณณ์ เหลียวรุ่งเรือง

Busabun Leorungruang

กมลพร วรรณชาติ

Kamonpron Wannachat

คณะบริหารธุรกิจ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

งบประมาณรายได้ ประจำปี พ.ศ. 2558

การศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชี

ชิตชนก มากเชื้อ บุษบรณณ์ เหลี้ยวรุ่งเรือง และกมลพร วรรณชาติ¹

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทั้งสิ้น 489 บริษัท ในช่วงปี พ.ศ. 2556 – 2558 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 220 บริษัท โดยเก็บข้อมูลจากรายงานประจำปี และแบบสรุปข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1)

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ พบว่า ขนาดกิจการ การเติบโตของกิจการ ความซับซ้อนของกิจการ ขนาดของสำนักงานสอบบัญชีและการให้บริการด้านอื่น ๆ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีทิศทางบวกกับค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชี ซึ่งชี้ให้เห็นว่าปัจจัยดังกล่าว มีผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

คำสำคัญ : ค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชี ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต สำนักงานสอบบัญชี (Big 4)

¹ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย อ.เมือง จ.สงขลา

A Study of Effective Factors of Audit Fee

Chidchanok Makchuea¹ Busabun Leorungruang² and Kamonpron Wannachat³

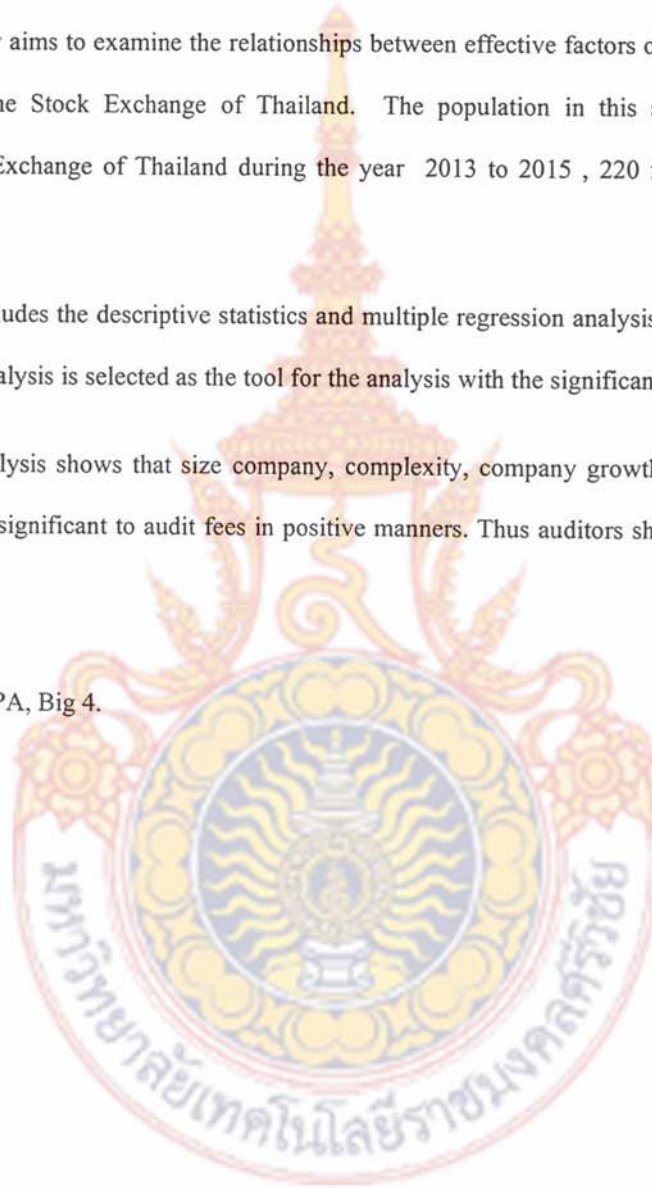
Abstract

The present study aims to examine the relationships between effective factors of audit fee of Thai listed companies form the Stock Exchange of Thailand. The population in this study is all listed companies in the Stock Exchange of Thailand during the year 2013 to 2015 , 220 firms are used as samples in the study.

Data analysis includes the descriptive statistics and multiple regression analysis. The results from the multiple regression analysis is selected as the tool for the analysis with the significant level 0.05%

Result of the analysis shows that size company, complexity, company growth, type of auditor, non-audit are statistically significant to audit fees in positive manners. Thus auditors should be charged a higher audit fee.

Keywords : Audit Fee, CPA, Big 4.

¹Faculty of Business Administration. Rajanangala University of Technology Srivijaya, Songkhla.

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัย เรื่อง ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี - ราช
มงคลศรีวิชัย งบประมาณรายได้ ประจำปี พ.ศ. 2558 ซึ่งการดำเนินการวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วย
ช่วยเหลือของหลายๆ ท่าน ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำในการค้นคว้าวิจัย ตลอดจนตรวจสอบและแก้ไข
ปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ อันเป็นประโยชน์สำหรับการทำวิจัย ฉบับนี้

ประโยชน์และคุณค่าอันพึงมีของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญู กตเวทิตาด้วย
ความเคารพยิ่งแก่ คุณพ่อ คุณแม่ นูรพจารย์ ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนให้ความรู้แก่ผู้วิจัยตั้งแต่อดีตจนถึง
ปัจจุบัน

ชิตชนก มากเชื้อและคณะ

สิงหาคม 2559

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(ก)
Abstract	(ข)
กิตติกรรมประกาศ	(ค)
สารบัญ	(ง)
รายการตาราง	(ฉ)
รายการภาพประกอบ	(ช)
บทที่ 1 บทนำ	
ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามศัพท์	3
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	5
การทบทวนวรรณกรรม	11

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 3 วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 15

การเก็บรวบรวมข้อมูล 16

สมมุติฐานการวิจัย 16

บทที่ 4 ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา 20

ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ 22

การทดสอบสมมติฐาน 24

บรรณานุกรม

33

รายการตาราง

ตาราง		หน้า
3.1	จำนวนสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม	15
3.2	ตารางสรุปวิธีที่ใช้ในการวัดมูลค่าของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	18
4.1	สถิติเชิงพรรณนา	21
4.2	ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation) ระหว่างตัวแปร	23
4.3	ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชี	25
4.4	สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	28

รายการภาพประกอบ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการศึกษา	3

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การสอบบัญชีมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ การตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลที่เชื่อถือได้ การสอบบัญชีช่วยให้ข้อมูลดังกล่าวมีความน่าเชื่อถือและเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ใช้ข้อมูลจากงบการเงิน ไม่ว่าจะเป็น นักลงทุน ผู้บริหาร เจ้าหนี้ คู่แข่ง พนักงาน ล้วนแต่ต้องการความเชื่อมั่นว่าข้อมูลที่ปรากฏในงบการเงินถูกต้อง จึงจะถือว่า ข้อมูลนั้นเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินอย่างแท้จริง

การตรวจสอบบัญชีเป็นวิชาชีพอิสระที่เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน เนื่องจากรูปแบบการดำเนินธุรกิจที่มีความซับซ้อนและวิธีการทางบัญชีที่มีความหลากหลายมากขึ้น ผู้สอบบัญชีในฐานะเป็นผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบงบการเงินและแสดงความเห็นต่องบการเงิน จึงเข้ามามีส่วนสำคัญ โดยการปฏิบัติงานจะต้องกระทำภายใต้พระราชบัญญัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ตามมาตรฐานการสอบบัญชี กฎระเบียบและข้อบังคับที่สภาวิชาชีพบัญชีกำหนด รวมถึงแสดงความคิดเห็นตามข้อเท็จจริงอย่างเหมาะสมต่องบการเงิน แสดงให้เห็นว่างบการเงินที่กิจการได้จัดทำขึ้นนั้น มีความน่าเชื่อถือและได้จัดทำขึ้นตามสาระสำคัญ ตามแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องหรือไม่ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของผู้ใช้งบการเงิน (จันทร์เพ็ญ ธงไชย , 2551)

ในการปฏิบัติงานตรวจสอบบัญชี ผู้สอบบัญชีหรือสำนักงานตรวจสอบบัญชีจะได้รับค่าตอบแทน หรือธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีจากผู้ใช้บริการสอบบัญชี ซึ่งถือเป็นรายได้หลักของธุรกิจประเภทตรวจสอบบัญชี ในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชีได้ระบุถึง การเรียกเก็บค่าตอบแทนหรือค่าธรรมเนียมของผู้สอบบัญชี โดยผู้สอบบัญชีจะต้องคำนึงถึงลักษณะความเสี่ยง ความซับซ้อน และปริมาณของงานที่ตนให้บริการหรือมีส่วนร่วมในการให้บริการนั้น ผู้สอบบัญชีควรกำหนดค่าธรรมเนียมซึ่งประกอบไปด้วยค่าปฏิบัติงานและค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เรียกเก็บ ซึ่งคำนวณจากเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงานของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชีแต่ละระดับ รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงานอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจริง และระบุไม่ให้ผู้สอบบัญชีกำหนดค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทน โดยถือเอาอัตราสูงสุดของยอดเงินหรือของมูลค่าทรัพย์สินใดที่ตนสอบบัญชี หรือมีส่วนร่วมในการสอบบัญชีเป็นเกณฑ์

การเรียกเก็บค่าตอบแทนหรือค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่ไม่เหมาะสมหรือขาดความเป็นธรรม เป็นการสร้างความเสียหายให้กับวิชาชีพสอบบัญชี รวมถึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการสอบบัญชี อาจทำให้ข้อมูลที่แสดงในงบการเงินไม่สะท้อนถึงผลการดำเนินงานที่แท้จริงของกิจการ ขาดความน่าเชื่อถือจากผู้ใช้งบการเงิน จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยที่มีผลกระทบต่อข้อกำหนดค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชี ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในปีพ.ศ. 2554 – พ.ศ. 2556

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

13.1 เพื่อเป็นข้อมูลแก่ผู้ตรวจสอบบัญชีรับอนุญาต ใช้ในการกำหนดเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีให้เกิดความเหมาะสม

13.2 เพื่อเป็นข้อมูลแก่บริษัท หน่วยงานที่รับบริการตรวจสอบบัญชี ได้ทราบถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชี ซึ่งหน่วยงานสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยใช้ในการวางแผนค่าใช้จ่ายประจำปีได้อย่างเหมาะสม

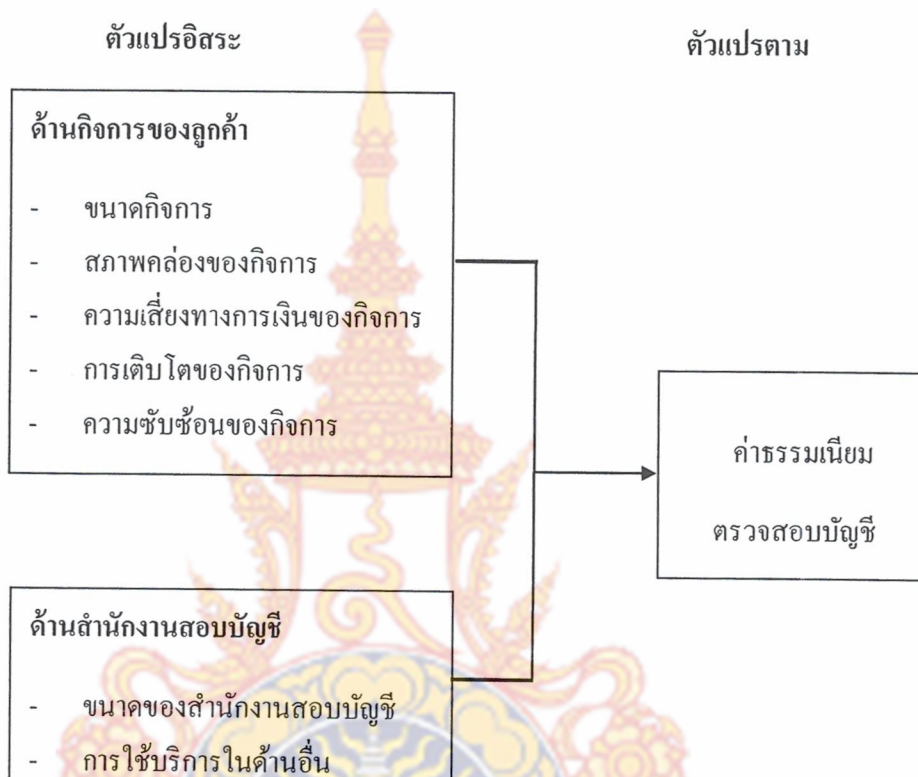
13.3 เพื่อเป็นข้อมูลแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำกับดูแลหรือเป็นแนวทางในการพัฒนามาตรฐานการตรวจสอบบัญชี ในการกำกับดูแลการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตหรือสำนักงานตรวจสอบบัญชีเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมยิ่งขึ้น และเพื่อให้เกิดความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชี

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตการศึกษา ไว้ดังนี้

- การศึกษาครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2554 – พ.ศ. 2556 โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (56-1) และข้อมูลค่าสถิติสำคัญจากระบบข้อมูลตลาดหลักทรัพย์ฉบับออนไลน์ (SETSMART)

- การศึกษาครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะปัจจัยที่มีผลกระทบต่อค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชี ได้แก่ ขนาดกิจการ สภาพคล่องของกิจการ ความเสี่ยงทางการเงินของกิจการ การเติบโตของกิจการ ความซับซ้อนของกิจการ ขนาดของสำนักงานสอบบัญชีและการให้บริการในด้านอื่น เป็นต้น

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

1.5 นิยามศัพท์

ค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชี (Audit Fee) คือ ค่าตอบแทนการปฏิบัติงานตรวจสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (CPA : Certified Public Accounting) หรือสำนักงานตรวจสอบบัญชี

ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (CPA : Certified Public Accounting) คือ ผู้ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบบัญชีและแสดงความเห็นไว้ในรายงานการสอบบัญชี เนื่องด้วยผลจากการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีมีผลกระทบต่อสาธารณะ ดังนั้นจึงต้องมีพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 เข้ามากำกับดูแลการปฏิบัติงานดังกล่าว (นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะและศิลาประพร ศรีจันทเพชร, 2554)

สำนักงานสอบบัญชี (Big 4) คือ สำนักงานสอบบัญชีระหว่างประเทศ 4 อันดับแรก ได้แก่ บริษัท ไพรซ์วอเตอร์เฮาส์ คูเปอร์ส เอบีเอส จำกัด, บริษัท สำนักงาน เอ็นส์แอนด์ ยัง จำกัด, บริษัท ดีล้อยท์ ฟูซ โรมัทสு ไชยศ สอบบัญชี จำกัด และ บริษัท เคพีเอ็มจี ภูมิไชย สอบบัญชีจำกัด

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 แนวคิดการสอบบัญชี

ผู้ใช้งบการเงินต้องการความเชื่อมั่นว่าข้อมูลในงบการเงิน ถูกต้องและแสดงผลการดำเนินงานที่แท้จริง งบการเงินที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือจึงเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของการสอบบัญชี

นิพนธ์ เห็น โชคชัยชนะและศิลาปะพร ศรีจันทพร (2554) ได้ระบุความหมายของการสอบบัญชี คือ “กระบวนการของการรวบรวมและการประเมินหลักฐานเกี่ยวกับสารสนเทศ เพื่อระบุและรายงานเกี่ยวกับระดับความสอดคล้องต้องกันของสารสนเทศนั้น กับหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้และการสื่อสารผลลัพธ์ให้ผู้ใช้ที่สนใจ การสอบบัญชีควรปฏิบัติโดยบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถและมีความเป็นอิสระ”

วัตถุประสงค์ของการสอบบัญชี ตามมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 200 ได้ระบุว่า การตรวจสอบบัญชีจัดทำเพื่อเพิ่มระดับความเชื่อมั่นของผู้ใช้งบการเงินที่มีต่อบงการเงิน โดยการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว เกิดขึ้นได้โดยการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีว่างบการเงินได้จัดทำขึ้นในสาระสำคัญตามแม่บทการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องหรือไม่ และการจำแนกประเภทของการตรวจสอบบัญชี แบ่งเป็น การตรวจสอบงบการเงิน การตรวจสอบการดำเนินงานและการตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ส่วนผู้ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบในการตรวจสอบประเภทต่างๆ คือ

- ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (Certified Public Accountants: CPA) หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบบัญชีและแสดงความเห็นไว้ในรายงานการสอบบัญชี เนื่องด้วยผลจากการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีมีผลกระทบต่อสาธารณะชน ดังนั้นจึงต้องมีพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 เข้ามากำกับดูแลการปฏิบัติงานดังกล่าว

- ผู้สอบบัญชีภาษีอากร (Tax Auditor: TA) คือ ผู้ตรวจสอบและรับรองบัญชีตามมาตรา 3 สัตต แห่งประมวลรัษฎากรที่ขอขึ้นทะเบียนและได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพากร ให้รับรองและตรวจสอบงบการเงินเฉพาะห้างหุ้นส่วนจำกัดที่จดทะเบียนตามกฎหมายไทย

• ผู้ตรวจสอบภายใน (Internal Auditor :IA) ทำหน้าที่ตรวจสอบหน่วยงานต่างๆภายในกิจการ และเสนอรายงานต่อผู้บริหารระดับสูงหรือคณะกรรมการตรวจสอบ (Audit Committee) ซึ่งผู้ตรวจสอบภายในต้องมีความอิสระในการปฏิบัติงาน

2.1.2 แนวคิดการกำหนดค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชี

ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี(ฉบับที่ 19) เรื่องจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2553 ข้อบังคับ 29 ได้ระบุว่า ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องไม่กำหนดค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนในการให้บริการวิชาชีพบัญชี โดยต้องคำนึงถึงลักษณะความเสี่ยง ความซับซ้อนและปริมาณของงานที่ตนให้บริการหรือมีส่วนร่วมในการให้บริการนั้น ผู้สอบบัญชีควรกำหนดค่าธรรมเนียมซึ่งประกอบไปด้วยค่าปฏิบัติงานและค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เรียกเก็บ โดยควรคำนวณจากเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงานของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชีแต่ละระดับ รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงานอื่นๆที่เกิดขึ้นจริง

ผู้สอบบัญชีไม่ควรกำหนดค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนโดยถือเอาอัตราสูงต่ำของยอดเงินหรือของมูลค่าทรัพย์สินใดที่ตนสอบบัญชี หรือมีส่วนร่วมในการสอบบัญชีเป็นเกณฑ์

จากการศึกษางานวิจัยของจันท์เพ็ญ ธงไชย(2551) การกำหนดค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชี พบว่าแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีที่แตกต่างกัน ไม่มีทฤษฎีใดที่ใช้เฉพาะเจาะจง ซึ่งการกำหนดจะขึ้นอยู่กับข้อสมมติฐานของนักวิจัย และสามารถสรุปปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชีได้เป็น 3 ประเภทดังนี้ Palmrose(1986 อ้างถึงใน จันท์เพ็ญ ธงไชย , 2551)

2.1.2.1 ปัจจัยด้านกิจการของลูกค้า หมายถึง คุณลักษณะของกิจการลูกค้าที่ส่งผลกระทบต่อ การกำหนดค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชี แบ่งออกได้ดังนี้

- โครงสร้างเงินลงทุนของลูกค้า

เนื่องจากแสดงให้เห็นถึงเสถียรภาพของกิจการและความสามารถในการบริหารสินทรัพย์ของกิจการให้เกิดสภาพคล่องภายในกิจการ การเปรียบเทียบระดับของเงินลงทุนในกิจการซึ่งมาจากแหล่งเงินทุนภายนอกคือการกู้ยืมและแหล่งเงินทุนภายในจากส่วนของผู้ถือหุ้น ระดับโครงสร้างเงินลงทุนดังกล่าวสามารถแสดงถึงระดับความเสี่ยงในการดำเนินงานต่อเนื่องของกิจการได้ โดยหากกิจการมีโครงสร้างเงินลงทุนที่มาจากเจ้าหนี้เป็นส่วนใหญ่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการ

จ่ายชำระดอกเบี้ยและชำระเงินกู้ในอนาคต ทำให้ผู้สอบบัญชีต้องปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังใช้ระยะเวลาในการปฏิบัติงานตรวจสอบส่งผลกระทบต่อค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชี

- ผลการดำเนินงานของกิจการลูกค้า

ผลการดำเนินงานสุทธิของกิจการว่ามีกำไรหรือขาดทุนจากการดำเนินงาน ซึ่งข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการดำเนินงานของกิจการในอดีตและปัจจุบัน รวมไปถึงการคาดการณ์ผลการดำเนินงานอนาคตได้อีกด้วย เช่น กิจการมีผลการดำเนินงานขาดทุนสะสมเป็นระยะเวลาหลายปีอาจทำให้เกิดความเสี่ยงในการดำเนินงานในอนาคตโดยผลการดำเนินงานของกิจการลูกค้าดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานของผู้สอบบัญชีในการเพิ่มความระมัดระวังในการตรวจสอบมากขึ้นเพื่อให้สามารถแสดงความเห็นต่องบการเงินได้อย่างถูกต้อง และการปฏิบัติงานที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชี

- จำนวนปริมาณรายการค้าของกิจการลูกค้า

แสดงให้เห็นถึงปริมาณงานของผู้สอบบัญชี ยิ่งกิจการมีจำนวนรายการค้ามาก ผู้สอบบัญชีก็จะต้องใช้เวลาในการปฏิบัติงานเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานที่เพียงพอและเหมาะสมกับการแสดงความเห็นต่องบการเงิน จึงส่งผลกระทบต่อค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชี

- ความเสี่ยงทางการเงินของลูกค้า

กิจการที่มีความเสี่ยงทางการเงิน มักจะแสดงข้อมูลในงบการเงินที่คลาดเคลื่อน ไม่ถูกต้องเพื่อให้งบการเงินแสดงผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินที่ดีขึ้น ผู้สอบบัญชีต้องใช้ความระมัดระวังเพิ่มขึ้นในการปฏิบัติงานตรวจสอบเนื่องจากข้อมูลที่แสดงไม่สามารถสะท้อนถึงผลการดำเนินงานที่แท้จริงของกิจการได้ รวมถึงส่งผลกระทบต่อระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงานและผลกระทบต่อค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีที่เพิ่มขึ้น

- ระบบการควบคุมภายในของลูกค้า

กิจการที่มีระบบการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพมีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชี โดยสามารถนำผลงานของผู้ตรวจสอบภายในมาใช้ในการปฏิบัติงานตรวจสอบการควบคุมและการกำหนดระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ ซึ่งส่งผลต่อการกำหนดขอบเขตวิธีการและระยะเวลาตรวจสอบทำให้มีค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีที่

- ขนาดกิจการของลูกค้า

กิจการของลูกค้าที่มีขนาดใหญ่ แสดงถึงจำนวนหรือปริมาณรายการที่ต้องตรวจสอบมาก ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชี เช่น การกำหนดขนาดตัวอย่างที่เพิ่มขึ้นทำให้ต้องใช้ระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่มากขึ้นและมีค่าธรรมเนียมในการตรวจสอบบัญชีเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

- ความซับซ้อนของกิจการลูกค้า

กิจการที่มีขั้นตอนปฏิบัติทางการบัญชีที่มีความซับซ้อนยุ่งยากต่างจากขั้นตอนปฏิบัติทางบัญชีในเรื่องปกติทั่วไป เช่น การจัดทำงบการเงินรวมของบริษัทย่อย บริษัทร่วมและกิจการร่วมค้า ซึ่งมีการปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับการตัดรายการระหว่างกันและการกำหนดราคาโอนโดยเฉพาะบริษัทย่อยที่อยู่ในต่างประเทศต้องมีการแปลงค่ารายการหรืองบการเงินให้เป็นสกุลเงินเดียวกับสำนักงานใหญ่ ซึ่งรายการดังกล่าวจะก่อให้เกิดขั้นตอนในการปฏิบัติทางบัญชีที่ซับซ้อนขึ้นส่งผลให้ผู้สอบบัญชีต้องใช้ความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ ทำให้มีค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีที่สูง

2.1.2.1 ปัจจัยด้านสำนักงานสอบบัญชี หมายถึง คุณลักษณะของสำนักงานสอบบัญชีหรือผู้สอบบัญชีที่มีผลต่อจำนวนเงินค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชี แบ่งออกได้ดังนี้

- ชื่อเสียงของสำนักงานสอบบัญชี

สำนักงานสอบบัญชีที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของนักลงทุน ข้อมูลที่แสดงในงบการเงินจะได้รับความเชื่อมั่นส่งผลให้งบการเงินของกิจการได้รับความสนใจจากนักลงทุนและส่งผลต่อราคาหุ้นในตลาด ดังนั้นผู้บริหารกิจการจึงสนใจเลือกใช้บริการจากสำนักงานสอบบัญชีที่มีชื่อเสียงโดยจ่ายค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีเป็นจำนวนเงินที่มากกว่า และสำนักงานสอบบัญชีที่มีชื่อเสียงจะมีการควบคุมคุณภาพในงานสอบบัญชีเป็นพิเศษ เพื่อรักษาชื่อเสียงของกิจการไว้มิให้สูญเสียลูกค้าจากการปฏิบัติงานตรวจสอบผิดพลาด หรือสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่มีทรัพยากรที่สามารถใช้เพื่อการบริหารงานมากกว่าเช่นมีการจ้างพนักงานที่มีความรู้ความสามารถได้มากกว่า สำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็กจึงก่อให้เกิดต้นทุนในการปฏิบัติงานสูงและมีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในจำนวนเงินที่สูงตามไปด้วย

- ระดับความเสี่ยงในการตรวจสอบบัญชี

ในการพิจารณาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับธุรกิจของลูกค้าก่อนรับงานเพื่อประเมินระดับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในการปฏิบัติงานตรวจสอบบัญชี อันจะส่งผลต่อชื่อเสียงของผู้สอบบัญชีและถูกฟ้องร้องดำเนินคดี กิจการของลูกค้าที่มีความเสี่ยงสูงในการแสดงข้อมูลขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็น

สาระสำคัญในงบการเงินส่งผลให้ผู้สอบบัญชีต้องใช้เวลาและค่าใช้จ่ายสูงในการปฏิบัติงานตรวจสอบ จึงทำให้มีค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชีที่สูงกว่ากิจการที่มีความเสี่ยงต่ำ

- ระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงานตรวจสอบ

หมายถึง ต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานตรวจสอบบัญชีโดยหากการตรวจสอบบัญชีใช้ระยะเวลาอันยาวนานส่งผลต่อต้นทุนในการตรวจสอบของสำนักงานสอบบัญชีที่เพิ่มขึ้นทำให้สำนักงานสอบบัญชีเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการตรวจสอบเป็นจำนวนเงินที่เพิ่มขึ้น เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับต้นทุนที่เกิด

- ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี

สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่จะมีการจ้างพนักงานที่มีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ รวมไปถึงมีการนำเทคโนโลยีที่มีคุณภาพสูงมาใช้ประกอบการปฏิบัติงานตรวจสอบส่งผลให้สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่มีการเรียกเก็บเงินค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีที่สูง

- คุณภาพของงานสอบบัญชี

สำนักงานสอบบัญชีที่มีคุณภาพงานสอบบัญชีสูงสามารถเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีเป็นจำนวนเงินที่มากกว่าได้ เนื่องจากในการปฏิบัติงานตรวจสอบที่มีคุณภาพทำให้อุบัติโอกาสที่จะเกิดความเสียหายจากการแสดงความคิดเห็นที่ผิดพลาด ลูกค้าน่าเกิดความพึงพอใจและได้รับประโยชน์จากความเชื่อมั่นต่อข้อมูลที่แสดงในงบการเงินของนักลงทุนทำให้สามารถเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีที่สูงได้ โดยอาจจะมาจากการใช้พนักงานในการปฏิบัติงานตรวจสอบที่มีความรู้ความสามารถสูงซึ่งมีการจ่ายค่าจ้างในอัตราที่สูงหรือมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการประกอบการตรวจสอบบัญชีส่งผลให้เกิดต้นทุนในการปฏิบัติงานที่สูงจึงมีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีที่สูงตามไปด้วย

- ความสามารถความเชี่ยวชาญของผู้สอบบัญชี

ผู้สอบบัญชีที่มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ สามารถปฏิบัติงานตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพและใช้ระยะเวลาปฏิบัติงานน้อยกว่า ลดเวลาในส่วนที่ไม่จำเป็นโดยมีคุณภาพของงานตรวจสอบที่สูง เพราะฉะนั้นจึงสามารถกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีเป็นจำนวนเงินที่สูง

- การให้บริการในด้านอื่น

การให้บริการในด้านอื่นๆ ที่นอกเหนือจากงานตรวจสอบบัญชีโดยผู้สอบบัญชีเดียวกันหรือสำนักงานสอบบัญชีเดียวกัน เช่น การให้บริการตรวจนับสินค้าคงเหลือปลายงวด การให้บริการด้านภาษีอากร หรือการให้บริการวางระบบบัญชี ซึ่งการให้บริการด้านบริการอื่นดังกล่าวทำให้

ผู้สอบบัญชีเกิดความเชื่อมั่นในข้อมูลกิจการมากขึ้นและลดความเข้มงวดในการปฏิบัติงานตรวจสอบบัญชี เนื่องจากให้ความไว้วางใจกับระบบที่ตนดูแลจึงมีค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีที่ต่ำ รวมไปถึงรายได้ที่เกิดจากค่าบริการอื่นๆ ส่งผลให้ผู้สอบบัญชีมีแนวโน้มที่จะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมต่ำกว่าระดับปกติเพื่อมิให้สูญเสียรายได้ที่ได้รับจากการให้บริการอื่น

ปัจจัยด้านอื่นๆ

ได้แก่ สภาพแวดล้อมทั่วไป สภาพเศรษฐกิจ สภาพการแข่งขันในตลาดกลุ่มธุรกิจ ให้บริการสอบบัญชี หรือกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อกรให้บริการสอบบัญชี เป็นต้น

2.2 การทบทวนวรรณกรรม

จันทร์เพ็ญ ธงไชย (2551) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปัจจัยที่ใช้ศึกษาได้แก่ ปัจจัยด้านขนาดกิจการ ความซับซ้อนของกิจการ ความเสี่ยงในการดำเนินงาน การใช้บริการอื่นๆ จากสำนักงานสอบบัญชีและประเภทของสำนักงานสอบบัญชี ต่อจำนวนค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยทำการจัดเก็บข้อมูลจากงบการเงิน รายงานประจำปี และแบบแสดงรายการประจำปี (แบบ56-1) ของกลุ่มตัวอย่างบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2548-2550 จำนวน 525 บริษัท วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สมการถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ผลจากการศึกษาพบว่า ขนาดกิจการ ความซับซ้อนของกิจการ ความเสี่ยงในการดำเนินงาน การใช้บริการด้านอื่นๆ และประเภทสำนักงานสอบบัญชีเป็นปัจจัยที่มีผลต่อค่าธรรมเนียมการตรวจสอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชี แสดงให้เห็นว่า ขนาดมีผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เนื่องจากปัจจัยด้านขนาดกิจการมีผลต่อปริมาณรายการค้า และส่งผลกระทบต่อระยะเวลาในการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชี

มรกตัญญา เปี่ยมพราย (2551) ศึกษาปัจจัยในการกำหนดค่าธรรมเนียมสอบบัญชี กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยทำการจัดเก็บข้อมูลจากงบการเงิน รายงานประจำปี และแบบแสดงรายการประจำปี (แบบ56-1) ในปี พ.ศ.2549 จำนวน 409 บริษัท โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร ผลการศึกษาพบว่าการวิเคราะห์ความถดถอยระหว่างตัวแปรตาม คือ จำนวนรายได้รวมของปีก่อน กำไรขาดทุนสุทธิ ค่าสอบบัญชีปีก่อน คุณภาพของสำนักงานสอบบัญชีปัจจุบัน จำนวนบริษัทย่อยปีปัจจุบัน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับค่าธรรมเนียมสอบบัญชี และรูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชีมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าธรรมเนียมสอบบัญชี

ศุภเชษฐ์ ฤณลักษณ์กุล และคณะ (2547) ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยจัดเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสำนักงานสอบบัญชี งบการเงิน รายงานการประชุมผู้ถือหุ้น และแบบ 56-1 ประจำปี 2546 ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จำนวน 112 บริษัท ตัวแบบจำลองที่ใช้ศึกษามาจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสำนักงานสอบบัญชีและจากงานวิจัยในอดีต ใช้วิธีการวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุคูณ ซึ่งผล

การศึกษาพบว่าปัจจัยที่ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตใช้ในการกำหนดค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชี ประกอบด้วย รายได้รวม ค่าใช้จ่ายรวม ดอกเบี้ยจ่าย สินทรัพย์รวม หนี้สินรวม ทุนจดทะเบียน และทุนชำระแล้ว โดยมูลค่าของรายการเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่ออย่างสำคัญต่อการกำหนดวิธีการตรวจสอบบัญชี จำนวนรายการที่ใช้ตรวจสอบ ความยากง่ายของรายการบัญชี ระยะเวลาที่ใช้ในการตรวจสอบ ค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบและจำนวนผู้ช่วยผู้สอบบัญชีที่จะต้องไปปฏิบัติงาน โดยปัจจัยดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อปริมาณงานของผู้สอบบัญชีและการกำหนดค่าธรรมเนียมวิชาชีพสอบบัญชี

พรนฤมล ลาดพร้าว (2548) อ้างถึงใน อันธริกา สังข์เกื้อ (2554) พบว่า บริษัทที่ไม่เลือกใช้บริการสำนักงานตรวจสอบบัญชีต่างประเทศเนื่องจากปัจจัยด้านราคาที่มีการเรียกเก็บค่าบริการในอัตราที่สูงในทำนองเดียวกับพีระพงษ์ เมืองพรหม (2546) ที่พบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้บริการผู้สอบบัญชีคือค่าธรรมเนียมสูงเกินไปและ Beattie and Fearnley (1995) (อ้างถึงในนิชากานต์ ต้นติมาสน์, 2552) ที่ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่ผลต่อการเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ของสหราชอาณาจักร พบว่า มีการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชี โดยมีสาเหตุหลักมาจากค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยผู้บริการคำนึงถึงความคุ้มค่าของงานบริการสอบบัญชีเมื่อเทียบกับค่าธรรมเนียมสอบบัญชีที่จ่ายไป ดังนั้นค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีจึงเป็นทั้งสาเหตุที่ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชี และเป็นปัจจัยหลักในการรักษาสถานะภาพของผู้สอบบัญชีซึ่งสอดคล้องกับ Stefanie (2007)

กฤตยา จิรวาณิชไพศาล (2554) พบว่า ด้านค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีนั้นผู้รับบริการจากกลุ่มสำนักงานสอบบัญชีในกลุ่ม Big 4 ถือเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในงานสอบบัญชีอย่างมีสาระสำคัญ ในขณะที่ผู้รับบริการจากกลุ่มสำนักงานสอบบัญชีในกลุ่ม Non-Big 4 เห็นว่าปัจจัยดังกล่าวไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในงานสอบบัญชี ในทำนองเดียวกับบนฤนถ มาลัยรัตน (2541) ที่พบว่า อัตราค่าธรรมเนียมในการให้บริการมีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้าที่เลือกใช้บริการ การวางระบบบัญชีของบริษัท สำนักงาน เอสจีวี-ณ ถกลาง จำกัด สาขาภาคเหนือและนงนุช สารทอง (2550) พบว่า ผู้ใช้บริการสำนักงานสอบบัญชีส่วนใหญ่ต้องการให้มีการคิดค่าธรรมเนียมในการให้บริการ โดยควรพิจารณาจากปริมาณเอกสารที่ส่งบัญชี และดูจากประเภทของกิจการ มีการคิดค่าบริการที่เหมาะสม และการเปลี่ยนแปลงการให้บริการเกิดจากการคิดค่าบริการที่สูงเกินไป จึงอาจอนุมานได้ว่า ค่าธรรมเนียมอาจมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกใช้บริการสำนักงานสอบบัญชี

จากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงได้กำหนดปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชี คือ ขนาดกิจการ สภาพคล่องของกิจการ ความเสี่ยงทาง

การเงินของกิจการ การเติบโตของกิจการ ความซับซ้อนของกิจการ ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี และการให้บริการในด้านอื่น ซึ่งการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชี ยังไม่แพร่หลาย จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจที่จะทำการศึกษา

Lui Ji-hong (2007) (อ้างถึงใน จันทรพีชญ์ ธงไชย , 2551) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การกำหนดค่าธรรมเนียมสอบบัญชี ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี 2004 กลุ่มตัวอย่าง 144 บริษัท มีการเปิดเผยค่าธรรมเนียมสอบบัญชีในรายงานประจำปี โดยมี สมมติฐาน ขนาดและความซับซ้อนของกิจการลูกค้า ความเสี่ยงในการตรวจสอบ ขนาดของ สำนักงานตรวจสอบบัญชีและระยะเวลาความสัมพันธ์กับลูกค้า มีผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียม สอบบัญชี ซึ่งได้พัฒนาแบบจำลองมาจาก Simunic (1980) โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบ สหสัมพันธ์ และวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ปัจจัยด้านขนาดกิจการ กำหนดจาก สินทรัพย์รวมของกิจการ ความซับซ้อนกิจการกำหนดจากจำนวนบริษัทย่อยของกิจการและความ เสี่ยง ในการ ตรวจสอบ กำหนดจากอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชี” ในบทนี้จะกล่าวถึงการเก็บรวบรวมบทนี้จะนำเสนอเนื้อหาสาระเกี่ยวกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง สมมติฐาน การเก็บรวบรวมข้อมูล สมมติฐานการวิจัยและวิธีการดำเนินการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2556 – พ.ศ. 2558 จำนวน 489 บริษัท (ข้อมูลจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ณ วันที่ 10 มีนาคม 2558) โดยยกเว้นบริษัทที่อยู่ในกลุ่มธุรกิจการเงิน เนื่องจากธุรกิจดังกล่าวมีรายการสินทรัพย์และหนี้สินที่แตกต่างจากธุรกิจอื่น (จันทร์เพ็ญ ธงไชย, 2551, น.22) บริษัทที่อยู่ในกลุ่มเอ็ม เอ ไอหมวดบริษัทจดทะเบียนที่อยู่ระหว่างฟื้นฟูการดำเนินงาน

3.1.2 จากประชากรทั้งหมด 489 บริษัท การสุ่มตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด คำนวณหากลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม โดยกำหนดตามแนวทางของ Yamane (1973) โดยกำหนดความเชื่อมั่นที่ 95 เปอร์เซนต์ ความผิดพลาดไม่เกิน 5 เปอร์เซนต์

จากสูตรของ Taro Yamane (1973)

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

เมื่อ

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร

e = ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้

แทนค่าประชากรในสูตร

$$\begin{aligned} n &= \frac{489}{1+489(0.05)^2} \\ &= 220 \end{aligned}$$

ในการคำนวณจากสูตรหาโรยามาเน่ ขนาดตัวอย่างที่ต้องการจึงเท่ากับ 220 บริษัท โดยทำการศึกษาปี พ.ศ. 2556 – พ.ศ. 2558 ทำให้ได้ตัวอย่างทั้งสิ้น 660 บริษัท

3.1.3 จำนวนตัวอย่างที่คำนวณได้ 220 บริษัท ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota sampling) โดยแจกแจงแบ่งสัดส่วนตามขนาด จากประชากรปีละ 489 ราย ได้กลุ่มตัวอย่างปีละ 220 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 45 เปอร์เซ็นต์ของประชากรทั้งหมด และสามารถแบ่งตามกลุ่มอุตสาหกรรมตามที่แสดงในตารางที่ 3.1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 จำนวนสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

ลำดับ	รายละเอียด	ปี พ.ศ.			รวม
		2556	2557	2558	
1	เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	22	22	22	66
2	สินค้าอุปโภคบริโภค	19	19	19	57
3	สินค้าอุตสาหกรรม	37	37	37	111
4	อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	66	66	66	198
5	ทรัพยากร	15	15	15	45
6	บริการ	44	44	44	132
7	เทคโนโลยี	17	17	17	51
	รวม	220	220	220	660

ขั้นตอนที่ 2 เมื่อแบ่งตามสัดส่วนประชากรของกลุ่มอุตสาหกรรม จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เป็นวิธีการสุ่มตัวอย่างที่ทุกๆ หน่วยของประชากรที่ศึกษามีโอกาสได้รับเลือกเท่าๆ กัน โดยการจับฉลาก (Lottery Method) เพื่อให้ได้จำนวนตัวอย่างที่ต้องการ

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการครั้งนี้ ทำการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ งบการเงิน แบบแสดงรายการประจำปี (แบบ 56-1) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งสามารถสืบค้นผ่านระบบ SETSMART ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (www.set.or.th)

3.3 สมมุติฐานการวิจัย

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้ตั้งสมมุติฐานการศึกษาแบ่งเป็น 7 สมมุติฐานประกอบด้วย

ด้านกิจการลูกค้า

- ขนาดกิจการ

กิจการที่มีขนาดใหญ่ ย่อมมีจำนวนรายการค้าเป็นจำนวนมากส่งผลให้ปริมาณงานของผู้สอบบัญชีมากขึ้นด้วย จากการศึกษาในอดีตพบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่าง ขนาดของกิจการ และ ค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชี เช่น จันทร์เพ็ญ ธงไชย(2551) เป็นต้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงตั้งสมมุติฐานว่า

H_1 : ขนาดกิจการมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชี

- สภาพคล่องกิจการ

กิจการที่มีสภาพคล่องต่ำ ผู้สอบบัญชีต้องเพิ่มความระมัดระวังในการปฏิบัติงาน ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงตั้งสมมุติฐานว่า

H_2 : สภาพคล่องกิจการมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชี

- ความเสี่ยงทางการเงิน

ผู้สอบบัญชีที่รับตรวจสอบกิจการที่มีความเสี่ยงทางการเงินสูง ในการปฏิบัติงานต้องเพิ่มความระมัดระวังในและอาจจะต้องใช้ระยะเวลาในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นจากเดิม ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงตั้งสมมุติฐานว่า

H_3 : ความเสี่ยงทางการเงินของกิจการมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชี

- การเติบโตของกิจการ

กิจการที่มีการเติบโตสูงแสดงถึงปริมาณรายการค้าที่เพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อระยะเวลาในการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีที่ต้องเพิ่มตามไปด้วย ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงตั้งสมมุติฐานว่า

H_4 : การเติบโตของกิจการ มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชี

- ความซับซ้อนของกิจการ

กิจการที่มีบริษัทในเครือหรือบริษัทย่อย จะต้องมีการจัดทำงบการเงินรวมและระบบบัญชีย่อมมีความซับซ้อนมากกว่ากิจการทั่วๆ ส่งผลให้ขั้นตอนการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีมีความซับซ้อนเพิ่มขึ้น รวมถึงต้องอาศัยผู้สอบบัญชีที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญสูงซึ่งเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบบัญชี จากการศึกษาในอดีตพบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างความซับซ้อนของกิจการและค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชี เช่น จันทร์เพ็ญ ธงไชย(2551) เป็นต้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงตั้งสมมติฐานว่า

H_5 : ความซับซ้อนของกิจการมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชี

ด้านสำนักงานสอบบัญชี

- ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี

สำนักงานสอบบัญชีในกลุ่ม Big 4 เป็นสำนักงานตรวจสอบที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับความเชื่อถือจากนักลงทุนในเรื่องของคุณภาพของงบการเงิน ซึ่งสำนักงานสอบบัญชีในกลุ่ม Big 4 ก็มีต้นทุนในการพัฒนาบุคลากร และใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้สำนักงานมีต้นทุนในการดำเนินงานสูง ส่งผลให้มีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมสูงด้วย จากการศึกษาในอดีตพบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างขนาดของสำนักงานสอบบัญชีและค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชี เช่น จันทร์เพ็ญ ธงไชย(2551) เป็นต้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงตั้งสมมติฐานว่า

H_6 : ขนาดของสำนักงานสอบบัญชีมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชี

- การใช้บริการในด้านอื่น

การใช้บริการในด้านอื่นๆ ทำให้ผู้สอบบัญชีเกิดความเชื่อมั่นในข้อมูลกิจการมากขึ้นและลดความเข้มงวดในการปฏิบัติงานตรวจสอบบัญชี ส่งผลให้ผู้สอบบัญชีมีแนวโน้มที่จะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมต่ำกว่าระดับปกติ จากการศึกษาในอดีตพบความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างการใช้บริการในด้านอื่นและค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชี เช่น จันทร์เพ็ญ ธงไชย(2551) เป็นต้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงตั้งสมมติฐานว่า

H_7 : การใช้บริการในด้านอื่นๆ มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชี

3.4 วิธีการดำเนินการวิจัย

การหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชี โดยการใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Statistics) ได้มีกำหนดแนวทางในการศึกษา ดังนี้

3.4.1 รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากงบการเงิน แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (56-1) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

3.4.2 ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.4.3 ทำการวัดค่าตัวแปร

ตัวแปรอิสระ คือ ตัวแปรที่คาดว่าจะมีผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชี ซึ่งตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษานี้มี 7 ตัวแปร มีวิธีการวัดมูลค่า ตามแสดงในตารางที่ 3.2 ต่อไปนี้

ตารางที่ 3.2 ตารางสรุปวิธีที่ใช้ในการวัดมูลค่าของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ปัจจัย	วิธีที่ใช้ในการวัดมูลค่า
ขนาดกิจการ	สินทรัพย์รวม
สภาพคล่องของกิจการ	อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม (Debt Ratio)
ความเสี่ยงทางการเงินของกิจการ	อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว (Quick Ratio)
การเติบโตของกิจการ	อัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าตามบัญชี (P/BV)
ความซับซ้อนของกิจการ	จำนวนบริษัทย่อย
ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี	ตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) ที่ใช้แทนขนาดสำนักงาน <ul style="list-style-type: none"> • สำนักงานตรวจสอบบัญชีในกลุ่ม Big4 แทนค่าด้วย 1 • สำนักงานตรวจสอบบัญชีอื่น แทนค่าด้วย 0
ใช้บริการในด้านอื่นๆ	ตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) ที่ใช้แทนการให้บริการอื่น <ul style="list-style-type: none"> • ใช้บริการในด้านอื่นๆ แทนค่าด้วย 1 • ไม่ใช้บริการด้านอื่นๆ แทนค่าด้วย 0

ตัวแปรตาม คือ ค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชีที่บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ชำระให้แก่ผู้สอบบัญชีเป็นค่าตอบแทนในการตรวจสอบบัญชีประจำปี

จากตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่กำหนดไว้ การศึกษาครั้งนี้จะแสดงเป็นสมการได้ดังนี้
คือ

$$FEE_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 SIZE_{i,t} + \beta_2 DR_{i,t} + \beta_3 QR_{i,t} + \beta_4 P/BV_{i,t} + \beta_5 SUB_{i,t} + \beta_6 BIG4_{i,t} + \beta_7 NOAUDIT_{i,t} + e_i$$

โดย

t	=	ปี พ.ศ. 2556, 2557, 2558
i	=	บริษัทจดทะเบียนที่ 1,, 220
FEE	=	ค่าสอบบัญชี
SIZE	=	ขนาดกิจการ
DR	=	สภาพคล่องของกิจการ
QR	=	ความเสี่ยงทางการเงินของกิจการ
P/BV	=	การเติบโตของกิจการ
SUB	=	ความซับซ้อนของกิจการ
BIG4	=	ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี
NOAUDIT	=	ใช้บริการในด้านอื่นๆ

3.4.4 ทดสอบสมมติฐานการวิจัย เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชี โดยการเปรียบเทียบหาความสัมพันธ์ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regressions Analysis) และใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.4.5 สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชี” ผลของการศึกษาจากการนำข้อมูลที่คัดเลือกมาได้แก่ ขนาดกิจการ สภาพคล่องของกิจการ ความเสี่ยงทางการเงินของกิจการ การเติบโตของกิจการ ความซับซ้อนของกิจการ ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี และใช้บริการในด้านอื่นๆ ของข้อมูลที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 220 บริษัท ในช่วงปีพ.ศ. 2556 - พ.ศ. 2558 มาทำการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple regressions Analysis) ทั้งนี้ผู้ศึกษาขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

- 4.1 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา
- 4.2 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์
- 4.3 การทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ

4.1 ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิเคราะห์ทั้งหมดจำนวน 220 บริษัท ในช่วงปี พ.ศ. 2556 – 2558 นำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา เพื่อต้องการทราบข้อมูลเบื้องต้นของแต่ละตัวแปร จากการประมวลผลพบว่าจำนวน

ตารางที่ 4.1 สถิติเชิงพรรณนา (N = 220)

ตัวแปร	ปี 2556			ปี 2557			ปี 2558			
	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าต่ำสุด (Min.)	ค่าสูงสุด (Max.)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าต่ำสุด (Min.)	ค่าสูงสุด (Max.)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าต่ำสุด (Min.)	ค่าสูงสุด (Max.)	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)
ค่าสอบบัญชี	14.538	12.21	21.63	14.693	12.58	20.78	14.726	11.88	18.39	0.905
ขนาดกิจการ	22.621	14.43	28.48	22.706	19.45	28.21	22.299	13.28	28.41	2.293
สภาพคล่องของกิจการ	0.431	0.00	4.06	0.355	0.00	34.11	0.490	0.00	5.00	0.429
ความเสียหายทางการเงินของ กิจการ	2.919	0.01	213.71	2.192	0.01	139.19	2.951	0.01	208.27	14.967
การเติบโตของกิจการ	2.464	0.35	39.05	2.999	0.46	41.84	2.078	0.01	13.60	2.094
ความซับซ้อนของกิจการ	9.79	0	206.00	9.691	0.00	219.00	11.32	0	290	29.238
ขนาดของสำนักงานสอบ บัญชี	0.57	0	1	0.59	0	1	0.61	0	1	0.489
ใช้บริการในด้านอื่นๆ	0.39	0	1	0.44	0	1	0.39	0	1	0.489

จากตารางที่ 4.1 ปีพ.ศ. 2556 ค่าสอบบัญชีมีค่าเฉลี่ยของข้อมูลเท่ากับ 14.538 (S.D. = 1.055) ค่าเฉลี่ยขนาดกิจการเท่ากับ 22.621 (S.D. = 1.817) ค่าเฉลี่ยสภาพคล่องของกิจการเท่ากับ 0.431 (S.D. = 0.355) ค่าเฉลี่ยความเสี่ยงทางการเงินของกิจการเท่ากับ 2.919 (S.D. = 14.743) ค่าเฉลี่ยการเติบโตของกิจการเท่ากับ 2.464 (S.D. = 3.459) ค่าเฉลี่ยความซับซ้อนของกิจการเท่ากับ 9.79 (S.D. = 22.609) ค่าเฉลี่ยขนาดของสำนักงานสอบบัญชีเท่ากับ 0.57 (S.D. = 0.496) ใช้บริการในด้านอื่นๆ เท่ากับ 0.39 (S.D. = 0.488)

พ.ศ. 2557 ค่าสอบบัญชีมีค่าเฉลี่ยของข้อมูลเท่ากับ 14.693 (S.D. = 1.068) ค่าเฉลี่ยขนาดกิจการเท่ากับ 22.706 (S.D. = 1.644) ค่าเฉลี่ยสภาพคล่องของกิจการเท่ากับ 0.884 (S.D. = 2.521) ค่าเฉลี่ยความเสี่ยงทางการเงินของกิจการเท่ากับ 2.192 (S.D. = 9.809) ค่าเฉลี่ยการเติบโตของกิจการเท่ากับ 2.999 (S.D. = 4.578) ค่าเฉลี่ยความซับซ้อนของกิจการเท่ากับ 9.691 (S.D. = 22.944) ค่าเฉลี่ยขนาดของสำนักงานสอบบัญชีเท่ากับ 0.59 (S.D. = 0.494) ใช้บริการในด้านอื่นๆ เท่ากับ 0.44 (S.D. = 0.497)

พ.ศ. 2558 ค่าสอบบัญชีมีค่าเฉลี่ยของข้อมูลเท่ากับ 14.726 (S.D. = 0.905) ค่าเฉลี่ยขนาดกิจการเท่ากับ 22.299 (S.D. = 2.293) ค่าเฉลี่ยสภาพคล่องของกิจการเท่ากับ 0.490 (S.D. = 0.429) ค่าเฉลี่ยความเสี่ยงทางการเงินของกิจการเท่ากับ 2.951 (S.D. = 14.967) ค่าเฉลี่ยการเติบโตของกิจการเท่ากับ 2.078 (S.D. = 2.094) ค่าเฉลี่ยความซับซ้อนของกิจการเท่ากับ 11.32 (S.D. = 29.238) ค่าเฉลี่ยขนาดของสำนักงานสอบบัญชีเท่ากับ 0.61 (S.D. = 0.489) ใช้บริการในด้านอื่นๆ เท่ากับ 0.39 (S.D. = 0.489)

4.2 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์

ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพื่อตรวจสอบระดับทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ด้วยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation) แบบเพียร์สัน

ตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation) ระหว่างตัวแปร (N = 220)

		ปี 2556										ปี 2557													
ตัวแปร	FEE	SIZE	DR	QR	P/BV	SUB	BIG4	NO	FEE	SIZE	DR	QR	P/BV	SUB	BIG4	NO	FEE	SIZE	DR	QR	P/BV	SUB	BIG4	NO	
		AUDIT										AUDIT													
FEE	1																								
SIZE	.609**	1							.639**	1								.359**	1						
DR	.064	.124	1						.012	.056	1							.061	.104	1					
QR	-.074	-.109	.624**	1					-.104	-.162*	-.030	1						-.088	-.087	-.140*	1				
P/BV	.124	.013	.139*	-.015	1				.064	-.089	-.031	.165*	1				.199**	.140*	.043	.089	1				
SUB	.475**	.396**	.079	-.022	.029	1			.419**	.437**	.010	-.041	-.016	1			.434**	.046	.095	-.043	.078	1			
BIG4	.310**	.352**	.016	-.106	.069	.225**	1		.305**	.394**	.084	-.141*	-.025	.202**	1		.272**	.147*	.044	.029	.090	.066	1		
NO	.136*	.177**	.048	-.057	.090	.065	.221**	1	.072	.245**	-.040	-.073	-.017	.129	.199**	1	.177**	.221**	.043	-.072	.045	.115	.241**	1	
AUDIT																									

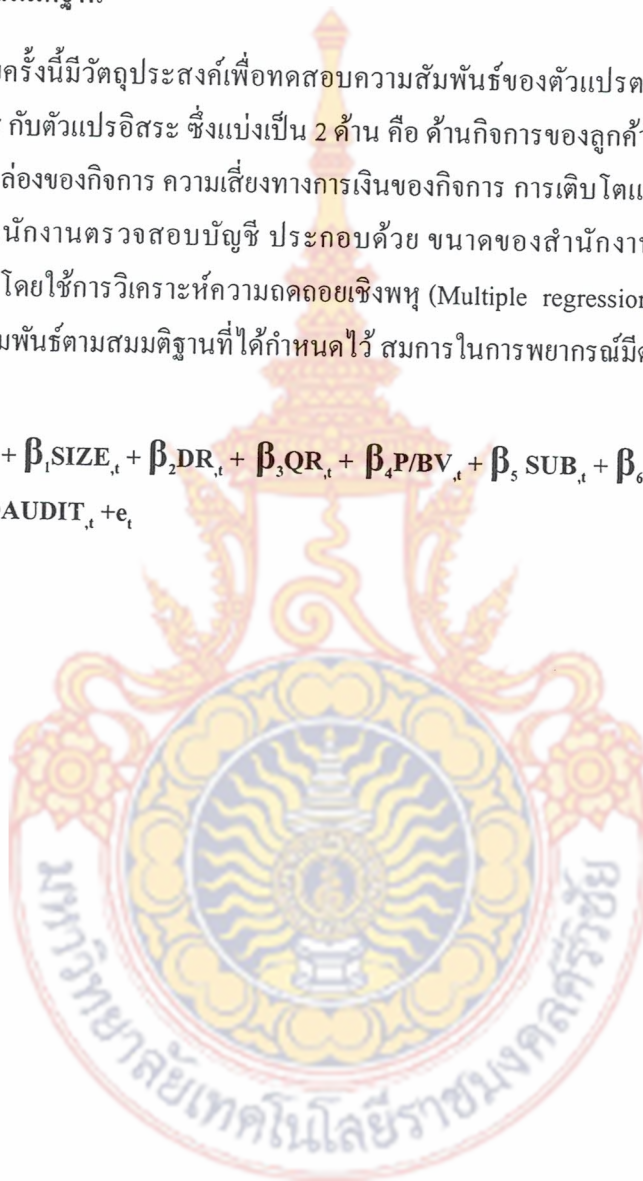
ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 4.2 ความสัมพันธ์ของแต่ละตัวแปรในแต่ละด้าน (Correlation) มีความสัมพันธ์น้อยกว่า 0.75 ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง จึงไม่เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity)

4.3 การทดสอบสมมติฐาน

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรตาม คือ ค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชี กับตัวแปรอิสระ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ด้าน คือ ด้านกิจการของลูกค้า ประกอบด้วย ขนาดกิจการ สภาพคล่องของกิจการ ความเสี่ยงทางการเงินของกิจการ การเติบโตและความซับซ้อนของกิจการ ด้านสำนักงานตรวจสอบบัญชี ประกอบด้วย ขนาดของสำนักงานสอบบัญชีและการให้บริการอื่นๆ โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple regressions Analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ตามสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ สมการในการพยากรณ์มีดังนี้

$$FEE_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 SIZE_{i,t} + \beta_2 DR_{i,t} + \beta_3 QR_{i,t} + \beta_4 P/BV_{i,t} + \beta_5 SUB_{i,t} + \beta_6 BIG4_{i,t} + \beta_7 NOAUDIT_{i,t} + e_t$$

ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชี

ตัวแปร	ปี 2557				ปี 2558				ปี 2559			
	β	SE	t	P-Value	β	SE	t	P-Value	β	SE	t	P-Value
ค่าคงที่ (a)	8.006	.752	10.643	.000	6.135	.873	7.025	.000	11.736	.495	23.719	.000
SIZE	.281	0.035	8.077	.000	.371	.040	9.320	.000	.115	.023	5.062	.000
DR	-.150	.205	-.735	.463	-.012	.022	-.559	.577	-.064	.118	-.540	.590
QR	.002	.005	.385	.701	-.003	.006	-.449	.654	-.004	.003	-1.150	.252
P/BV	.034	.016	2.125	.035	.028	.012	2.358	.019	.050	.024	2.073	.039
SUB	.013	.003	4.817	.000	.008	.003	3.031	.003	.012	.002	7.116	.000
BIG4	.156	.118	1.316	.189	.150	.120	1.242	.216	.356	.106	3.360	.001
NOAUDIT	.024	.114	.214	.831	-.223	.113	-1.978	.049	.022	.108	.208	.835
$R^2 = .454$	Adjusted $R^2 = .435$				Adjusted $R^2 = .442$				Adjusted $R^2 = .337$			
Sig < 0.05												

ตัวแปรตาม = ค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชี (SIZE)

จากตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชี โดยแบ่งการศึกษาเป็นแต่ละด้าน ในปี พ.ศ. 2556 ผลที่ได้พบว่า

ด้านกิจการของลูกค้า

ขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ $p < 0.05$ ทั้งนี้ $p = .000$ จึงยอมรับสมมติฐาน H_1

สภาพคล่องของกิจการไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ $p < 0.05$ ทั้งนี้ $p = 0.463$ จึงปฏิเสธสมมติฐาน H_2

ความเสี่ยงทางการเงินของกิจการไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ $p < 0.05$ ทั้งนี้ $p = 0.701$ จึงปฏิเสธสมมติฐาน H_3

การเติบโตของกิจการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ $p < 0.05$ ทั้งนี้ $p = 0.035$ จึงยอมรับสมมติฐาน H_4

ความซับซ้อนของกิจการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ $p < 0.05$ ทั้งนี้ $p = 0.000$ จึงยอมรับสมมติฐาน H_5

ด้านสำนักงานสอบบัญชี

ขนาดของสำนักงานสอบบัญชีไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ $p < 0.05$ ทั้งนี้ $p = 0.189$ จึงปฏิเสธสมมติฐาน H_6

การบริการอื่นๆ ของสำนักงานตรวจสอบบัญชี ไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ $p < 0.05$ ทั้งนี้ $p = 0.831$ จึงปฏิเสธสมมติฐาน H_6

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชี โดยแบ่งการศึกษาเป็นแต่ละด้าน ในช่วงปี พ.ศ. 2557 ผลที่ได้พบว่า

ด้านกิจการของลูกค้า

ขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ $p < 0.05$ ทั้งนี้ $p = .000$ จึงยอมรับสมมติฐาน H_1

สภาพคล่องของกิจการไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ $p < 0.05$ ทั้งนี้ $p = 0.577$ จึงปฏิเสธสมมติฐาน H_2

ความเสี่ยงทางการเงินของกิจการไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ $p < 0.05$ ทั้งนี้ $p = 0.654$ จึงปฏิเสธสมมติฐาน H_3

การเติบโตของกิจการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ $p < 0.05$ ทั้งนี้ $p = 0.019$ จึงยอมรับสมมติฐาน H_4

ความซับซ้อนของกิจการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ $p < 0.05$ ทั้งนี้ $p = 0.003$ จึงยอมรับสมมติฐาน H_5

ด้านสำนักงานสอบบัญชี

ขนาดของสำนักงานสอบบัญชีไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ $p < 0.05$ ทั้งนี้ $p = 0.216$ จึงปฏิเสธสมมติฐาน H_6

การบริการอื่นๆ ของสำนักงานตรวจสอบบัญชี มีความสัมพันธ์ทางลบกับค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ $p < 0.049$ ทั้งนี้ $p = 0.831$ ยอมรับสมมติฐาน H_6

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชี โดยแบ่งการศึกษาเป็นแต่ละด้าน ในช่วงปี พ.ศ. 2558 ผลที่ได้พบว่า

ด้านกิจการของลูกค้า

ขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ $p < 0.05$ ทั้งนี้ $p = .000$ จึงยอมรับสมมติฐาน H_1

สภาพคล่องของกิจการไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ $p < 0.05$ ทั้งนี้ $p = 0.590$ จึงปฏิเสธสมมติฐาน H_2

ความเสี่ยงทางการเงินของกิจการไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ $p < 0.05$ ทั้งนี้ $p = 0.252$ จึงปฏิเสธสมมติฐาน H_3

การเติบโตของกิจการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ $p < 0.05$ ทั้งนี้ $p = 0.039$ จึงยอมรับสมมติฐาน H_4

ความซับซ้อนของกิจการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ $p < 0.05$ ทั้งนี้ $p = 0.000$ จึงยอมรับสมมติฐาน H_5

ด้านสำนักงานสอบบัญชี

ขนาดของสำนักงานสอบบัญชีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ $p < 0.05$ ทั้งนี้ $p = 0.001$ จึงยอมรับสมมติฐาน H_6

การบริการอื่นๆ ของสำนักงานตรวจสอบบัญชี ไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ $p < 0.05$ ทั้งนี้ $p = 0.835$ จึงปฏิเสธสมมติฐาน H_7

ตารางที่ 4.4 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบ	ผลการทดสอบ		
		ปี 2556	ปี 2557	ปี 2558
H_1 ขนาดกิจการ		ยอมรับ	ยอมรับ	ยอมรับ
H_2 สภาพคล่องของกิจการ		ปฏิเสธ	ปฏิเสธ	ปฏิเสธ
H_3 ความเสี่ยงทางการเงินของกิจการ		ปฏิเสธ	ปฏิเสธ	ปฏิเสธ
H_4 การเติบโตของกิจการ		ยอมรับ	ยอมรับ	ยอมรับ
H_5 ความซับซ้อนของกิจการ		ยอมรับ	ยอมรับ	ยอมรับ
H_6 ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี		ปฏิเสธ	ปฏิเสธ	ยอมรับ
H_7 ใช้บริการในด้านอื่นๆ		ปฏิเสธ	ยอมรับ	ปฏิเสธ

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายและข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาครั้งนี้ได้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งปัจจัยที่ใช้ในการศึกษา ผู้ศึกษาได้จำแนกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านกิจการของลูกค้านำ ประกอบด้วย ขนาดกิจการ สภาพคล่องของกิจการ ความเสี่ยงทางการเงินของกิจการ การเติบโตและความซับซ้อนของกิจการ ด้านสำนักงานตรวจสอบบัญชี ประกอบด้วย ขนาดของสำนักงานสอบบัญชีและการให้บริการอื่นๆ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากรายงานประจำปีและแบบแสดงรายข้อมูลประจำปี (56-1) ในช่วงปี พ.ศ. 2556 – 2558 จำนวน 220 บริษัท

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่ม ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพื่อตรวจสอบระดับทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ด้วยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation) แบบเพียร์สัน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple regressions Analysis) ซึ่งผลการศึกษาที่ได้รับจากการวิเคราะห์ข้างต้นสามารถสรุปได้ดังนี้

5.1 สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชีกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชี ผลที่ได้พบว่า

ในปี พ.ศ. 2556 ปัจจัยด้านกิจการของลูกค้านำ ได้แก่ ขนาดกิจการ การเติบโตของกิจการและความซับซ้อนของกิจการ มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

ในปี พ.ศ. 2557 ปัจจัยด้านกิจการของลูกค้านำ ได้แก่ ขนาดกิจการ การเติบโตของกิจการและความซับซ้อนของกิจการ ปัจจัยด้านสำนักงานตรวจสอบบัญชี ได้แก่ ใช้บริการในด้านอื่นๆ มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

ในปี พ.ศ. 2558 ปัจจัยด้านกิจการของลูกค้า ได้แก่ ขนาดกิจการ การเติบโตของกิจการและความซับซ้อนของกิจการ ปัจจัยด้านสำนักงานตรวจสอบบัญชี ได้แก่ ขนาดของสำนักงานบัญชี มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากผลการศึกษาชี้ให้เห็นได้ว่าปัจจัยดังกล่าว มีผลกระทบต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชี ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

ปัจจัยด้านกิจการของลูกค้า

ขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จันทรเพ็ญ ธงไชย (2551) และ Lui Ji-hong (2007) อาจเป็นผลมาจาก เมื่อกิจการมีขนาดใหญ่ จำนวนรายการค้าย่อมมีจำนวนมาก ผู้สอบบัญชีจะต้องพิจารณาในการกำหนดจำนวนของขนาดกลุ่มตัวอย่างในการปฏิบัติงานตรวจสอบ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตรวจสอบจะต้องเป็นตัวแทนของหลักฐานการตรวจสอบทั้งหมด ทั้งนี้เพื่อให้มีข้อมูลเพียงพอในการแสดงความคิดเห็นต่อรายงานทางการเงิน ทางด้านระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ผู้ตรวจสอบอาจจะต้องใช้เวลาในการปฏิบัติมากขึ้น จึงส่งผลให้มีการกำหนดค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีที่สูงขึ้นตามไปด้วย

การเติบโตของกิจการความสัมพันธ์ทางบวกกับค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งอาจเป็นผลมาจาก เมื่อกิจการมีการเติบโตมากขึ้น ทั้งจำนวนรายการค้าและความซับซ้อนของรายการทางบัญชีก็มีเพิ่มขึ้น ในการตรวจสอบบัญชีจำเป็นต้องใช้ผู้ตรวจสอบบัญชีต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของธุรกิจ จึงส่งผลให้มีการกำหนดค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีที่สูงขึ้นตามไปด้วย

ซับซ้อนของกิจการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จันทรเพ็ญ ธงไชย (2551) และ Lui Ji-hong (2007) ในการศึกษา ผู้ศึกษาใช้จำนวนบริษัทย่อยเป็นตัวแทนของความซับซ้อนของกิจการ เมื่อกิจการมีบริษัทย่อย ก็จะต้องมีการบันทึกบัญชีในรายการที่เกี่ยวข้องกัน ดังนั้นความซับซ้อนในการบันทึกบัญชีก็จะมีความซับซ้อน อาจทำให้มีโอกาสที่จะแสดงตัวเลขทางบัญชีผิดพลาด เมื่อรายการทางบัญชีมีความซับซ้อนมากขึ้น ในการปฏิบัติงานตรวจสอบก็จำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์การตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีที่มีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ จึงส่งผลให้มีการกำหนดค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีที่สูงขึ้นตามไปด้วย

สภาพคล่องของกิจการและความเสี่ยงทางการเงินของกิจการ พบว่าไม่มีความสัมพันธ์
 ค่าธรรมเนียมสอบบัญชี ซึ่งอาจเกิดจาก ในการปฏิบัติงานตรวจสอบบัญชี ไม่ว่าจะกิจการดังกล่าว จะมี
 ปัญหาด้านสภาพคล่องหรือกิจการมีความเสี่ยงทางการเงิน ผู้สอบบัญชีย่อมจะต้องปฏิบัติงานตาม
 มาตรฐานการสอบบัญชี ด้วยหลักความระมัดระวัง เยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ ดังนั้นปัจจัยด้านสภาพ
 คล่องและความเสี่ยงทางการเงินของกิจการจึงไม่มีผลกระทบต่อข้อกำหนดค่าธรรมเนียมสอบบัญชี
 ปัจจัยด้านสำนักงานตรวจสอบบัญชี

ขนาดของสำนักงานสอบบัญชีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชี
 อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จันท์เพ็ญ ธงไชย์ (2551) อาจเป็นผลมาจาก สำนัก
 งานสอบบัญชีที่มีขนาดใหญ่ ในประเทศไทยเป็นกลุ่มบริษัทผู้สอบบัญชีข้ามชาติ ซึ่งในการ
 ปฏิบัติงานตรวจสอบบัญชีย่อมมีมาตรฐานที่เป็นสากล และเป็นมาตรฐานเดียวกัน ย่อมมีคุณภาพการ
 สอบบัญชีที่ดีกว่าบริษัทสอบบัญชีทั่วไป (กฤตยา จิรวาณิชไพศาล, 2554) มีการนำเทคโนโลยีที่
 ทันสมัยมาใช้ในการปฏิบัติงาน ด้านบุคลากรมีการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ให้มีความเชี่ยวชาญ
 ส่งผลให้มีต้นทุนในการปฏิบัติงานที่สูง จึงส่งผลให้มีการกำหนดค่าธรรมเนียมการตรวจสอบบัญชีที่
 สูงขึ้นกว่าบริษัทสอบบัญชีทั่วไป

ด้านบริการอื่นๆ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ
 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จันท์เพ็ญ ธงไชย์ (2551) อาจเป็นผลมาจาก เมื่อบริษัทตรวจสอบ
 บัญชีมีการให้บริการด้านอื่นๆ เพิ่มขึ้นจากบริการตรวจสอบบัญชี เช่น บริการตรวจสอบการทุจริต
 ในองค์กร บริการตรวจสอบบัญชีตามสิทธิบัตรส่งเสริมการลงทุน (BOI) บริการตรวจสอบรับรอง
 การทำลายสินค้า เป็นต้น ซึ่งเป็นผลประโยชน์ที่ลูกค้าได้รับเพิ่มขึ้นจากการบริการสอบบัญชี จึงอาจ
 ส่งผลให้มีการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเพิ่มขึ้นจากเดิม

ทั้งนี้ ผลจากการศึกษาสามารถอธิบายได้ว่า ขนาดกิจการ การเติบโต ความซับซ้อนของ
 กิจการ ขนาดของสำนักงานตรวจสอบบัญชีและบริการด้านอื่นๆ ของสำนักงานสอบบัญชี มี
 ผลกระทบต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่ง
 ประเทศไทย

บรรณานุกรม

- กฤตยา จีรวาณิชไพศาล.(2554). คุณภาพการสอบบัญชีของ Big4 ในแต่ละประเทศ. สารานิพนธ์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จันทร์เพ็ญ ธงไชย. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อค่าธรรมเนียมตรวจสอบบัญชี: กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. การค้นคว้าอิสระ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ และ ศิลปะพร ศรีจันทเพชร.(2554). การสอบบัญชี (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มรุกัญญา เปี่ยมพราย. (2551) . ปัจจัยในการกำหนดค่าธรรมเนียมสอบบัญชี กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. บัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศุภเชษฐ คุณาลักษณ์กุล, กนกวรรณ แซ่ตั้งและพรเทพ เต็มศิริชัย.(2547). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีในประเทศไทยต่อ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. งานวิจัยโครงการปริญญาโททางการบัญชี(MS-Accounting) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์.มาตรฐานการสอบบัญชี.สืบค้นเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2557, จากhttp://www.fap.or.th/images/column_1359010332/st%620200.pdf
- สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย 2544ก. มาตรฐานการสอบบัญชีรหัส 200 เรื่อง วัตถุประสงค์และหลักการพื้นฐานของการสอบบัญชี. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พี เอ ลีฟวิ่ง จำกัด.
- อันธิกา สังข์เกื้อ. (2554). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกใช้บริการสำนักงานสอบบัญชีของบริษัทจำกัดในเขตกรุงเทพมหานคร. สารานิพนธ์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Lui Ji-hong. (2007). "On Determinants of Audit Fee: New Evidence from China" Journal of Modern Accounting and Auditing V.3 : 60-64